

Передумови виникнення та розвитку творчої діяльності на етапі дитинства

План

1. Формування сенсорної бази творчості
2. Пізнавальна активність як вектор творчості
3. Становлення творчої особистості дитини
4. Види дитячої творчості
 4. 1. Ознайомлення дітей з мистецтвом
 4. 2. Специфіка встановлення творчого конструювання в дитини

1. Формування сенсорної бази творчості

Л.С.Виготський у книзі «Уява і творчість в дитячому віці» (1991) розглядав сприймання як першу опорну точку для майбутньої творчості, коли відбувається накопичення матеріалу, з якого у подальшому будується фантазія. Чим більше знань та уявлень про об'єкт, тим багатшим та виразнішим буде його втілений образ.

Для виникнення творчого задуму дитині важливо мати яскраві враження, певні уявлення джерелом яких є різноманітний предметний та природний світ, соціальні явища, література, різні види діяльності.

Відомо, що в ранньому віці діти активно використовують в освоєнні світу смакові, тактильні та нюхові рецептори, вони все тягнуть до рота, який є філогенетично зумовленою важливою рецепторною частиною організму. Саме рот дитини бере участь у побудові перших психічних образів і навіть моделей-репрезентацій оточуючих дитину

об'єктів

Важливою характеристикою сприймання навколишнього світу малюка є егоцентризм (суб'єктивно-однобічне розуміння світу речей та слів). Дитина довірливо і наївно вважає, що будь-яка річ, яка потрапляє в поле її зору, саме така, якою вона їй здається, з її точки зору, – з того місця, з якого вона її спостерігає.

Поступово діти вдаються до спеціальних прийомів детального обстеження предмета, сприймання стає все більш активним, довільним, цілеспрямованим. Протягом дошкільного віку неухильно зростає тривалість розглядання дітьми таких об'єктів, як картинки

**У ході сприймання об'єктів,
використовуючи різні аналізатори, діти
відзначають ознаки:**

- колір, відтінки, що сприймаються зором;
- форму (зір, моторно-м'язові дії, дотик);
- розмір (зір, слух, дотик, моторно-м'язові дії);
- звуки, шуми (слух);
- співвідношення в просторі (зір, слух);
- вага (зір, моторно-м'язові дії);
- властивості поверхні: гладкість, шорсткість, пружність;
- ритм (зір, слух, дотик);
- рух предмета: напрямок, швидкість, шлях проходження;
- назву деталей предмета

Загалом оволодіння сенсорними еталонами як системою мірок, зразків та формування у дітей узагальнених способів обстеження предметів якісно змінює їх сприймання (З. М. Богуславська, Н. А. Ветлугіна, В. П. Зінченко, Н. П. Сакуліна), удосконалює навички конструювання, творення реальності

Дітей необхідно збагачувати різноманітними враженнями, створювати предметне середовище, сприяти розвитку спостережливості, вмінню бачити характерні особливості предмета, запам'ятовувати їх і відтворювати в процесі роботи.

Вся справа в так званому сенситивному періоді становлення і стимулювання сенсорної, пізнавальної діяльності, перцептивної активності, фази особливої сприйнятливості дитини до тих чи інших способів, видів діяльності, емоційної сприйнятливості знань, умінь, способів поведінки.

Дитячі феномени сприймання, пізнання дійсності згодом можуть стати яскравими зірочками знань дітей, передумовою їхніх інтелектуальних та творчих досягнень у майбутньому

2. Пізнавальна активність як вектор творчості

Пізнавальна діяльність - виборча спрямованість особистості на предмети і явища навколиш

Пізнавальна активність – це один з найважливіших мотивів навчання дітей

Джерелом, підґрунтям пізнавальної активності малюка, що задає тон і швидкість становлення когнітивних та особистісних структур, творчої діяльності дитини виступає пізнавальна потреба, потреба у набутті нових знань, що є однією з найважливіших потреб, особливо у період становлення психіки, особистості малюка

Пізнавальна, пошукова, орієнтувальна-дослідницька діяльність дітей дозволяє їм моделювати у свідомості картину світу, засновану на власних спостереженнях, відповідях, встановленні взаємозалежностей, закономірностей тощо. При цьому перетворення, які дитина робить з предметами, мають творчий характер. Чим різноманітніша та інтенсивніша пошукова діяльність, тим більше нової інформації отримує дитина, тим швидше й повноцінніше вона розвивається.

Важливою особливістю пізнавальної, дослідницької діяльності дітей, дитячого експериментування є й те, що мета їх невизначена та нестійка. У ході пошуку вона поступово уточнюється. Всі пошукові дії дітей при цьому гнучкі, діагностичні.

Творча сутність дитячої пошукової діяльності, експериментування полягає у тому, що вона не задається дорослим наперед у вигляді тієї чи іншої схеми, а будується самим дошкільником у міру отримання все нових відомостей про об'єкт.

Пізнавальна діяльність, експериментування у дошкільному віці характеризується ускладненням та розвитком дій цілеутворення: дитина сама ставить собі цілі, сама їх досягає, отримуючи нове знання про предмети

У пізнавальній діяльності варто враховувати показники розвитку експериментування, що характеризують разом з тим й динаміку його розвитку:

- характер дій (маніпулятивний або пошуковий);
- закономірність (випадковість) у створенні образу, конструкції;
- виділення зв'язків між експериментами предметної ситуації;
- інтелектуальна активність

В цілому, у ході пізнавальної, дослідницької діяльності у дошкільників:

- формується діалектичне мислення, тобто здатність бачити різноманітність світу в системі взаємозв'язків та взаємозалежностей;
- розвивається власний пізнавальний досвід в узагальненому вигляді за допомогою наочних засобів (еталонів, символів, умовних замінників, моделей);
- розширюються перспективи розвитку пошуково-пізнавальної діяльності дітей шляхом включення їх у мисленнєві, моделюючі та перетворюючі дії;
- підтримується ініціатива, розвивається допитливість, критичність, самостійність, кмітливність

3. Становлення творчої особистості дитини

Розвиток інтелектуальних та творчих потенцій дітей є важливою характеристикою дошкільного віку, періоду інтенсивної та самостійної творчості дітей. Все це відбувається закономірно та мимовільно. Обдаровані діти, як правило, не потребують цілеспрямованих втручань, впливів і формувань.

А все тому, що «розумного вчити – тільки шкодити».

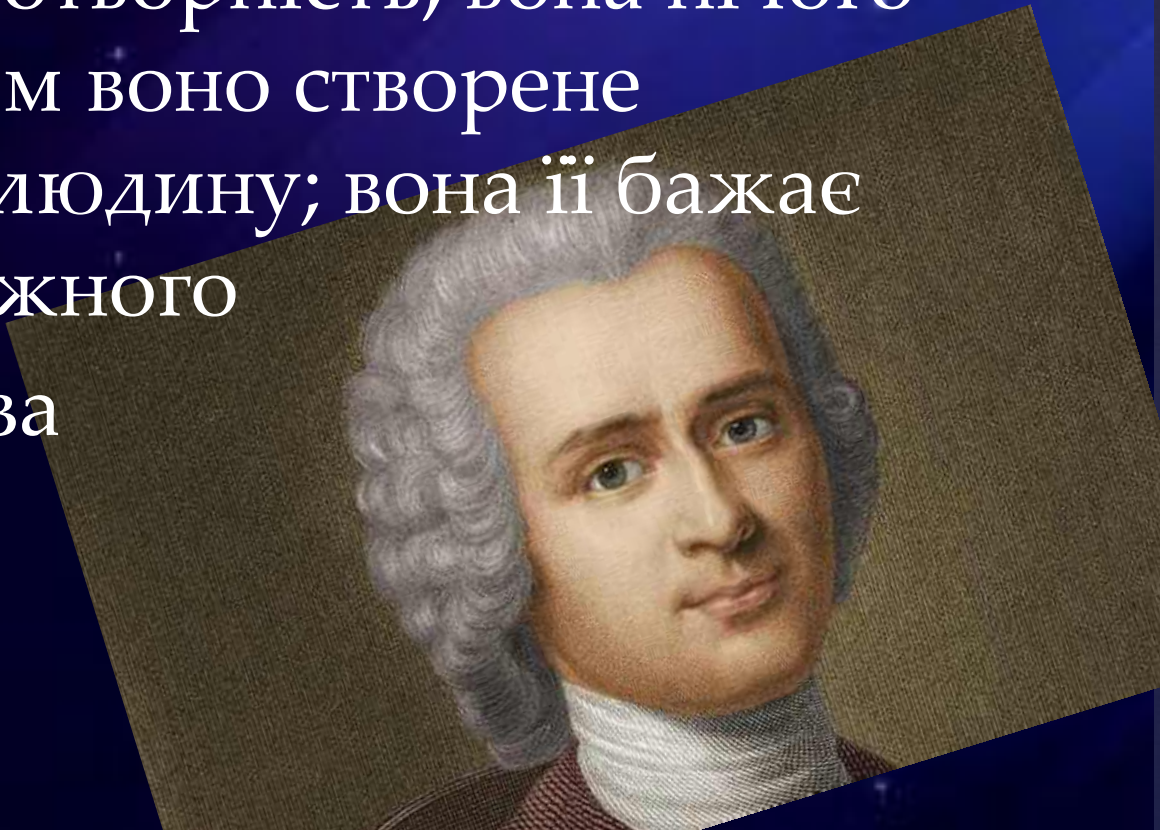
Вчені сходяться на думці, що інтелект, творчі здібності не більше, ніж на 30-50% зумовлені спадковістю. На їхню думку, про вроджені здібності мова заходить тільки тоді, коли дорослі виявляють свою безпорадність, або ж педагогічні методики демонструють свою неефективність.

Дитячий мозок – це орган, що поглинає майже 90% енергії у тіла новонародженого, і 50% – у п'ятирічної дитини. І якщо якісь обставини відбирають цю енергію, це може мати плачевні наслідки. Навіть елементарний йододефіцит, порахували вчені, знижує IQ на 12 пунктів.

Жан-Жак Руссо: «Усе добре, виходячи з рук творця речей, вироджується в руках людини. Вона примушує землю давати продукти іншої землі, дерево давати плоди іншого дерева..., вона перекручує все; вона любить потворність; вона нічого не хоче таким, яким воно створене природою, навіть людину; вона її бажає об'їздити, як манежного коня, спотворити за модою, як дерево свого саду»

Часто діти володіють видатними здібностями або талантами, але при цьому виявляють низькі здібності чи навіть нездатності до певних аспектів навчання. Так, наприклад у деяких відомих людей (Леонардо да Вінчі, А. Ейнштейна) дислексія (порушення навичок читання) була одним із симптомів дуже високих рівнів візуального мислення, яке розвивається до виникнення писемності та є більш значущим і цінним, ніж вербальний інтелект

Загалом вчені називають різні причини, що перешкоджають реалізації потенціалу дітей. Серед них фактори оточення:

- сімейні умови: конфлікт у родині позбавляє енергії;
- сім'я має дуже низькі, занадто мінливі, занадто ригідні очікування;
- хронічна відсутність або нестача стимуляції, уповільнене навчання або навпаки навчання за програмою вищого (відповідного здібностям) рівня складності;
- тиск ровесників, що вимагає відповідності «звичайним» нормам, «бути схожим на інших»;
- самотність, ігнорування ровесниками і освітнім закладом

Індивідуальні фактори:

- інтерналізовані проблеми: депресія, тривожність, перфекціонізм, уникнення невдачі, низька впевненість у собі;

екстерналізовані проблеми: непослух, дратівливість, некомфортність;

- порушення здібностей до навчання, які накладаються на виконання;

- нетрадиційні види обдарованості, які не відповідають очікуванням викладачів;

- порушення саморегуляції: неорганізованість, імпульсивність, дефіцит уваги і т.д.

4. Види дитячої творчості

Найбільш поширеним видом творчої діяльності дітей є творча гра – гра, яку вони придумують самі, відображаючи у ній враження від пізнання навколишнього світу. У творчих іграх діяльність має яскраво виражений самодіяльний, творчий характер.

Головною ознакою творчої гри є уявлювана ситуація, яку дитина створює замість реальної, діє в ній, виконуючи роль відповідно до тих значень, які вона надає предметам, що її оточують.

Самостійною групою в системі творчих ігор є режисерські ігри – ігри дитини з іграшками та їх заміниками

У цих іграх дитина переходить від ігрових дій з іграшками до гри за власним задумом, самостійно визначаючи сюжет, ігрові засоби. Основою режисерських ігор є безпосередній досвід дитини

Театралізовані ігри – розігрування в особах літературних творів, відтворення за допомогою виразних засобів (інтонації, міміки, жестів, пози, ходи) конкретних образів.

Театралізовані ігри охоплюють:

- дії дітей з ляльковими персонажами або дії за ролями;
- літературну діяльність (вибір теми, складання, інсценування своїх творів тощо);
- образотворчу діяльність (одяг персонажів, малювання декорацій, виготовлення атрибутів)
- музичну діяльність

Створення малюнка – це захоплююча творча гра, в результаті якої виникає продукт, що представляє дитині унікальну можливість отримати досвід естетичної оцінки своєї творчості. Дитячі малюнки, на думку Л. С. Виготського, можна ототожнювати з символами, так званими позначеннями об'єктів

4.1. Ознайомлення дітей з мистецтвом

Художньо-естетичне виховання, що передбачає цілеспрямований систематичний озвиток здатності дитини бачити красу навколишнього світу, вирішує ряд важливих завдань формування естетичного ставлення, навичок творчого сприймання, естетичних почуттів, їх художньо-творчих здібностей, основ їх естетичного смаку, та передбачає взаємозалежність, взаємозумовленість таких компонентів:

- розширення художньо-теоретичних знань у галузі мистецтва;
- розвиток здатності адекватного сприймання дійсності, художніх образів;
- організацію художньо-творчої діяльності, побудованої на засадах її наскрізного

Розширення знань дітей у сфері мистецтва, розвиток художньо-естетичного сприймання є потужним засобом становлення світогляду дитини за допомогою наповнення образів дійсності певним значенням та сенсом.

Загалом динаміка розвитку художнього сприймання у дітей визначається:

- наявністю певного обсягу художньо-естетичних знань; - розвиненістю сприймання як розуміння єдності форми, змісту та світоглядного змісту;
- розвинутою уявою, образним баченням світу;
- активністю прояву асоціативності та емоційної пам'яті;
- умінням відтворювати художні образи адекватні авторському;
- умінням перевести почуття в думку, слово

4. 2. Специфіка встановлення творчого конструювання в дитини

У генезисі, в процесі спеціально організованого навчання, розвиток конструкторської творчості у дитячому віці проходить декілька етапів (О. М. Давидчук), зокрема:

1. Творче визначення теми конструювання. Попередній задум конструкції відсутній. Творчі елементи проявляються тільки у ході практичної діяльності.

2. Формування вмінь створювати попередній задум конструкції з елементами новизни або у способах конструювання, або ж у структурі предмета. В процесі практичної діяльності діти знаходять нові способи реалізації задуму або перетворюють відомі їм, створюють додаткові елементи будівель.

3. Створення власного задуму, в якому мають місце елементи новизни і у способах, і у змісті конструкцій. В процесі практичної реалізації задум доповнюється новими деталями, що служать більш раціональному виконанню завдання

Рівень сформованості творчих конструкторських умінь дітей можна діагностувати за визначеними загальними показниками творчого конструювання, як процесу діяльності, так і його продукту, зокрема: створення образів (конструкцій) – їх кількість, варіативність, новизна, оригінальність, виразність, ступінь віддаленості створюваного образу від вихідних даних, наділення одних і тих самих образів різними властивостями; вміння будувати різні образи на одній основі; вміння бачити ціле раніше частин; інтелектуальна активність та захопленість дітей пошуковою діяльністю, їх емоційна включеність тощо

Навчання творчому конструюванню врешті
решт спрямовано на формування, розвиток
самого творчого процесу, механізму творчої
діяльності, забезпечення мотиваційної,
регулятивної, динамічної та операційно-
технічної її сторін

Дякую за увагу!!!

